

Zbouřená matka i kuří řitě. Z čeho a čím se léčili naši předci

MICHAL BURDA

Region – Hrozba v podobě nové formy koronaviru způsobujícího onemocnění COVID-19 hýbe společností. Je zřejmé, že boj s nemocí není a nebude jednoduchý. Současné moderní zdravotnictví je však na vysoké úrovni a všichni doufají, že si s novou nemocí co možná nejdříve poradí. Na vývoji léku či vakcíny pracují vědecké týmy po celém světě...

Nejrůznější zdravotní problémy ale nejsou pouze záležitostí dneška. V různých podobách trápily také naše předky. S jakými nemocemi nejen staří Valaši bojovali a na co při jejich léčbě spoléhali? „Mezi nejčastějšími neduhy je na konci 19. století zmiňována dýchavičnost neboli astma. Podle tehdejšího mínění pocházející z ustavičného chození do kopců. Dále souchotiny či ‚súchoty‘, především pak ale vředy, řečené též ‚bředy‘,“ vyjmenovává etnografka Muzea regionu Valašsko Milada Fohlerová.

Dlužno dodat, že zmiňovaným vředem nazývali naši předci každou vnitřní nemoc, která se nedala vysvětlit zřejmou vnější příčinou. Jednalo se o všechno vnitřní píchání, bo-

BYLINKOVÁ POMOC. Sušení léčivých bylin, takzvaných „zelen“, ve Stanovnici na Valašsku v roce 1977. Foto: archiv Muzea regionu Valašsko

lesti, křeče a podobně.

Těchto trápení bylo velké množství a lidé je pojmenovávali podle svých projevů či příčin – rozlišovali například vřed zajezený, zapitý, třesící či lámavý nebo též zatínací (epilepsie). „Valaši se potýkali i s běžnými zdravotními problémy, jako byl třeba ústřel, známý dodnes pod pojmem ‚húser‘. Znali také bradavice, kterým se dříve říkalo ‚kuří řitě‘,“ připomíná Milada Fohlerová.

Ve výčtu dřívějších chorob lze ale nalézt také zvláštnosti.

K těm patří například nemoc zvaná ‚zbouřená matka‘, kterou naši předci popisovali jako „nemoc ženských, která se jeví svíráním žaludku a kroucením očí“. Další pak byl ‚úrok‘ neboli uřknutí, „kterýž se mdlobami jeví“.

LÉKY? SLIVOVICE, MED A BYLINY

Co se léčby a pomoci týče, u lékařů ji naši předci hledali spíše výjimečně. Do jisté míry to bylo z důvodů finančních, ale také kvůli obecně omezené dostupnosti lékařské péče. Při

léčbě všemožných chorob se spíše spoléhali na své vlastní schopnosti nebo na léčitelské nadání osob nazývaných jako božci a bohyně.

Mezi nejběžnější domácí léčivé prostředky patřily kořalka, med, sádlo, máslo a především léčivé byliny zvané „zeleny“. Pro ilustraci uvádíme příklad receptů. Například proti bolesti zubů „pije se hojně slivovice a kouří se stonk lúbečku (libečku) jako doutník“, při léčbě takzvané zlaténky zase „dávají se sníst vši v chlebě“.

PLATILO TÉŽ ZAŘÍKÁVÁNÍ A POVĚRY

Důležitou roli v lidovém léčitelství hrálo i zaříkávání a četné pověrečné praktiky. „Věřilo se třeba, že epilepsie se dá zbavit tak, že si nemocný vezme papírovou míru své délky, napíše na ni své jméno a věk a zakope ji do hrobu k mrtvému tělu,“ popisuje etnografka.

Podobných návodů na léčbu nemocí měli naši předci spoustu. „Vedle nich ale měli také víru a ta, jak je známo, uzdravuje. Proto ji neztrácejme ani my a věrme, že boj se současnou pandemií brzy vyhrájeme,“ uzavírá Milada Fohlerová.